

Fractie Partij voor de Dieren
Mevrouw C. Pallandt
per e-mail

Uw schrijven van : 18 augustus 2020
Uw kenmerk :
Zaaknummer : 329223
Ons Kenmerk : 331499
Behandeld door : de heer A. Merks
Doorkiesnummer : 076 564 10 62
Datum : 8 september 2020
Verzenddatum : 11 september 2020

Onderwerp: Vragen "Heeft Brabantse Delta grip op botulisme"

Geachte mevrouw Pallandt,

Bij boven aangehaalde brief stelt u ons op grond van artikel 60 RvO algemeen bestuur vragen over botulisme in wateren in West-Brabant. Wij hebben uw vragen behandeld in onze vergadering van 8 september 2020 en besloten u als volgt te antwoorden.

Algemeen

Uw brief van 17 augustus draagt de titel "Heeft Brabantse Delta grip op botulisme?" Hiermee wordt gedoeld op een bericht van de omgevingsdienst Brabant Noord over meerdere dode honden na het zwemmen in stilstaand water.

Botulisme is een zelden optredend natuurlijk fenomeen, dat in korte tijd veel slachtoffers kan maken onder watervogels, vissen en dieren die in contact komen met het water. Het verschijnsel kan onder meer optreden in ondiep stilstaand water met een watertemperatuur ruim boven de 20 °C. Deze omstandigheden zijn in een droge en warme zomer, zoals die van dit jaar, veelvuldig in het beheergebied van waterschap Brabantse Delta aanwezig.

In het algemeen gaat het waterschap niet af op uitlatingen in de media, maar baseert het waterschap zich zoveel mogelijk op meldingen en feitelijke informatie. Dit met het oog op het voorkomen van onnodige onrust bij burgers. Het waterschap maakt gebruik van procedures en steunt daarbij op ervaren specialistische medewerkers. Het bericht van de omgevingsdienst aan de Frontoffice was voor het waterschap aanleiding om nader onderzoek in te stellen.

Uit dit onderzoek door het waterschap op één van de genoemde locaties in Oosterhout is gebleken dat echter sprake is geweest van grote hoeveelheid blauwalg. Juist in de periode dat de hond te water is gegaan blijkt dat meerdere soorten blauwalgen in een afstervende fase aanwezig zijn geweest, precies de fase waarin grote hoeveelheden blauwalgtoxines kunnen vrijkomen. Het is aannemelijk dat het binnenkrijgen van blauwalgtoxine de hond fataal is geworden. Dus niet botulisme, maar een giftige blauwalg is de vermoedelijke doodsoorzaak.

Het werkproces bij (verdenking) van botulisme staat beschreven in de specialistische informatie die behoort bij het deelbestrijdingsplan waterkwaliteit. Meldingen over dode of zieke dieren in en rond het water lopen in de regel via de Frontoffice. Het vaststellen van botulisme kan alleen bij het (laten) onderzoeken van dode dieren of door bloedafname door dierenartsen. Sectie vindt echter alleen plaats als er sterke aanwijzingen zijn van botulisme als oorzaak. Op basis van de weeromstandigheden, de specifieke klachten, de beschikbaarheid van dode dieren, de locatie en de locatiehistorie wordt de afweging gemaakt of het zinnig is om verder onderzoek te doen. Pas wanneer de ernst van de situatie duidelijk is door onderzoek ter plaatse, of op basis van de verzamelde informatie andere oorzaken (overstorten, ziekten, algenbloei) kunnen worden uitgesloten wordt (verdenking op) botulisme op de kaart vermeld.

Het waterschap informeert en adviseert daarop de betrokken gemeente of terreinbeheerder. Als er daadwerkelijk blauwalg of (verdenking van) botulisme in een waterpartij is bepaald, brengt het waterschap de betreffende gemeente of beheerder van het water officieel op de hoogte. Daarbij adviseert het waterschap deze organisatie om minimaal borden te plaatsen bij de betreffende waterpartij in het

kader van hun verantwoordelijkheid voor de volksgezondheid en dierenwelzijn. De gemeente wordt gewezen op de mogelijkheid om voor aanvullende communicatie gebruik te maken van de informatie over blauwalgen en botulisme die op de website van het waterschap staat. Indien het waterschap zou constateren dat er op meerdere plekken sprake is van blauwalg of botulisme informeert het waterschap actief de gemeenten en terreineigenaren. Ook verstrekt het waterschap pro-actief informatie over deze waterkwaliteitsproblemen met een passend handelingsperspectief.

1. Waarom heeft Brabantse Delta op 14 augustus of de dagen erna via haar sociale mediakanalen niet bericht over de botulismeproblematiek in bovengenoemde wateren?

Antwoord

Het dagelijks bestuur deelt uw bezorgdheid over de waterkwaliteit in genoemde wateren en de mogelijke relatie met de sterfte van de honden. Het is echter van belang dat het waterschap betrouwbare informatie geeft. In deze specifieke situatie was op 14 augustus j.l. het waterschap niet direct bij de melding betrokken en heeft de Omgevingsdienst de melding in behandeling genomen. Over de aard, toedracht en locaties was ook in de dagen erna veel onduidelijkheid. Het onderzoek dat het waterschap heeft uitgevoerd naar aanleiding van de melding van de Omgevingsdienst heeft gezorgd voor betrouwbare informatie.

2. Op 17 augustus was er op de botulisme-kaart die op de website van waterschap Brabantse Delta staat, evenals tussen de nieuwsberichten op de website van het waterschap, geen constatering van of onderzoek naar blauwalg te zien in de genoemde wateren¹². Hoe kan dit?

Antwoord

De genoemde wateren behoren tot de 'overige wateren' omdat zij geen zwemwaterfunctie hebben. Het waterschap voert in de 'overige wateren' alleen onderzoek uit naar blauwalg of botulisme naar aanleiding van een melding. Door het gebrek aan cruciale informatie over de locatie(s) heeft het in dit geval langer geduurd voordat het waterschap zelf onderzoek kon verrichten naar de toedracht. De kaart op de pagina over botulisme op de website laat zien waar (verdenking van) botulisme is op basis van het oordeel van onze specialistische medewerkers. Op 17 augustus was nog niet duidelijk of botulisme speelde in deze wateren. Onderzoek door het waterschap wijst uit dat het in deze situatie naar alle waarschijnlijkheid om blauwalgen ging. Tot nu toe (4 september) is er officieel geen botulisme vastgesteld in het beheergebied.

3. In het artikel van Omroep Brabant valt te lezen dat er bij de plas bij de Roestelberg in Kaatsheuvel geen waarschuwborden omtrent botulisme staan. Weet u of het klopt dat er op 14 augustus nog geen waarschuwborden stonden, wat hier de reden voor was en of dit inmiddels veranderd is? Heeft u geadviseerd om waarschuwborden te plaatsen³?

Antwoord

In het geval van de plas bij de Roestelberg blijkt het om blauwalgen te gaan en heeft Natuurmonumenten, de beheerder van dat water, daar inmiddels informatie op de borden geplaatst. Er is daarover contact geweest met de beheerder. Het is de verantwoordelijkheid van de beheerder van het betreffende water om gevolg te geven aan waarschuwingen.

4. Adviseert u ook om waarschuwborden te plaatsen omtrent botulisme wanneer onderzoek hiernaar, bijvoorbeeld als gevolg van de dood van honden die in het betreffende water gezwommen hebben, nog gaande is? Zo nee, waarom niet, en bent u bereid dit wel te gaan doen om zo verdere sterfgevallen te voorkomen?

Antwoord

Steeds bij serieuze verdenking op botulisme wordt (na beoordeling door een specialist) geadviseerd om waarschuwborden te plaatsen.

5. Is het mogelijk om preventief onderzoek te doen naar de aanwezigheid van botulisme in wateren? Zo ja, wordt dit gedaan, en in welke gevallen? En bent u bereid om, gezien de steeds warmere en drogere zomers die bewezen bijdragen aan de ontwikkeling van botulisme, dit met een hogere frequentie te (laten) doen?

Antwoord

Het is niet mogelijk om preventief onderzoek te doen naar de aanwezigheid van botulisme in wateren. Botulisme is de vergiftiging die kan optreden na het binnenkrijgen van giftig voedsel. Het wordt

¹ <https://brabantsedelta.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Botulisme#>

² <https://www.brabantsedelta.nl/nieuws>

³ Op de website van het waterschap staat dat het onze rol is om hierin te adviseren:
<https://www.brabantsedelta.nl/botulisme/>

veroorzaakt door de botulismebacterie (*Clostridium botulinum*) die een gifstof (botuline) uitscheidt. De bacterie is een algemeen voorkomende bacterie in grond en waterbodems. Onder normale omstandigheden is de bacterie niet actief. Deze schadelijke bacterie groeit vaak goed onder zomerse anaërobe omstandigheden. Deze omstandigheden zijn optimaal aanwezig in kadavers. De besmetting via kadavers is dus groot, daarom is het belangrijk om kadavers zo snel mogelijk af te voeren. Het verschijnsel treedt vaak op in ondiep, warm (20 °C of hoger) en stilstaand water. Wanneer de watertemperatuur ruim beneden de 20 °C is gezakt wordt de botulismebacterie minder actief en verdwijnt het risico op besmetting. De bacterie kan sporen vormen (overlevingsfase) die vele jaren in de bodem of slib in leven kunnen blijven. Is een water eenmaal besmet dan zal dit ook vaak jaren zo blijven. Het is dus onjuist om te spreken van grip krijgen op botulisme.

6. Is er binnen Brabantse Delta beleid dat specifiek betrekking heeft op het tegengaan van de ontwikkeling van botulisme? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u dit met ons delen?

Antwoord

Er bestaat bij Waterschap Brabantse Delta geen beleid dat specifiek betrekking heeft op het tegengaan van de ontwikkeling van botulisme. Het algemene waterbeleid van het waterschap is gericht op het bereiken en behouden van een goede waterkwaliteit. In tijden van waterschaarste is het in sommige gevallen onmogelijk om vers water aan te voeren om waterkwaliteitsproblemen als botulisme tegen te gaan.

7. Wordt er in de aanpak van blauwalg ook een verband gelegd met botulisme, om deze twee risico's voor de ecologie en volksgezondheid die deels dezelfde oorzaken kennen gezamenlijk aan te pakken?

Antwoord

Blauwalgenbloei en botulisme zijn zeer verschillende verschijnselen, maar kunnen optreden in dezelfde periode. Het algemene waterbeleid van het waterschap is gericht op het bereiken en behouden van een goede waterkwaliteit. In gezonde ecosystemen is de kans op blauwalgenbloei veel kleiner dan in verstoorde ecosystemen. De kans op het ontstaan van botulisme is in gezonde ecosystemen ook geringer omdat de zuurstofhuishouding daar beter is, maar ook in gezonde ecosystemen kan botulisme optreden wanneer de watertemperatuur te hoog wordt.

8. Op de website van Brabantse Delta staat niets over menselijke factoren die bijdragen aan de ontwikkeling van botulisme. Erkent u dat deze er wel zijn, en zo ja: wat zijn volgens u deze menselijke factoren?

Antwoord

Het ontstaan van botulisme is een autonoom proces en menselijke factoren spelen daarbij nauwelijks een rol. De beïnvloeding van gedrag, zoals het afraden van eendjes voeren maakt weinig verschil. Op de pagina over botulisme op de website van het waterschap staat een waarschuwing om contact met het water te vermijden. Ook doen we een oproep om de verspreiding van botulisme tegen te gaan door zieke en dode dieren te melden bij het waterschap of de gemeente. Die dieren worden dan door de gemeente of het waterschap uit het water gehaald. Dat is een handelingsperspectief om verspreiding en verdere besmetting van het water en de daarin aanwezige dieren te beperken.

9. Erkent u dat het voeren van watervogels bij kan dragen aan de ontwikkeling van botulisme?

Antwoord

Wij verwijzen u naar het antwoord op vraag 8.

10. Indien u op een van de twee bovenstaande vragen 'ja' hebt geantwoord:

- a. Wat doet u, of bent u bereid te gaan doen, om deze menselijke factoren van de ontwikkeling van botulisme te beïnvloeden?
- b. Bent u bereid op de website van Brabantse Delta informatie op te nemen over de menselijke factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van botulisme? Zo nee, waarom niet?
- c. Bent u bereid om bij wateren die vanuit ervaring een risico blijken te vormen voor de ontwikkeling van botulisme borden te plaatsen die afraden om vogels te voeren, of de gemeente/provincie/beheerder aan te raden dit te doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Wij verwijzen u naar het antwoord op vraag 8. Het voeren van watervogels draagt bij aan de voedselrijkdom van het water (net zoals hondenpoep rondom het water, afstromend hemelwater en vele andere bronnen) en daarmee aan de vergroting van de kans op blauwalgenbloei. Het risico op botulisme wordt hiermee echter niet noemenswaardig beïnvloed.

11. Van welke wateren binnen ons waterschap is bekend dat er, op dit moment of over het algemeen, botulismeproblematiek speelt?

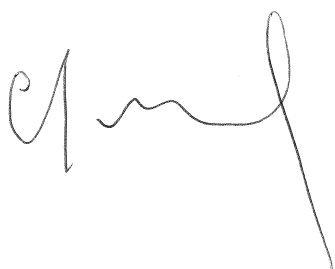
Antwoord

Zie het antwoord op vraag 1 en 3 over het bepalen van locaties waar (verdenking van) botulisme is en het plaatsen van borden. Er is tot op heden in deze zomer in geen enkele waterpartij officieel botulisme of een verdenking daarop geconstateerd. Dat hoeft overigens niet te betekenen dat het in het geheel niet is voorgekomen, maar er zijn geen meldingen en daarop volgende constateringën geweest overeenkomstig het in de inleiding beschreven werkproces.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Overeenkomstig het reglement van orde algemeen bestuur en de spelregels worden uw vragen en ons antwoord daarop, geagendeerd als ingekomen stuk voor de vergadering van het algemeen bestuur van 30 september 2020 en gepubliceerd op de website van het waterschap.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,
De dijkgraaf

De secretaris-directeur

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'C' followed by a series of loops and a long vertical stroke.

drs. C.J.G.M. de Vet

A handwritten signature in black ink, featuring a large, sweeping loop that encloses a smaller, more complex mark.

dr. A.F.M. Meuleman